

7 Ekim 2015

Engie: kömür telâşı

Türkiye'deki Ada Yumurtalık kömür santrali vakası

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği konulu 21. Taraflar Konferansına (COP21) 80 günden az bir süre kala, aynı zamanda COP21'in sponsorları de olan iki Fransız Devlet Kurumu, EDF ve Engie (önceki adıyla GDF-Suez), çevre kirliliğine yol açan aktivitelerini Fransa dışında arttırmayı planlıyorlar. Oxfam ve Friends of the Earth Fransa ofisleri tarafından hazırlanan yakın tarihli bir raporda gösterildiği gibi, her iki şirketin de dünya üstünde, çok büyük sosyal, çevresel ve iklimsel etkileri olan 46 kirli kömür santrali bulunmakta¹. Kısmen COP21'e ev sahipliği yapan Fransız devletinin kurumu olmalarına karşın bu şirketlerin kömür aktivitelerini azaltmak gibi bir niyeti bulunmamaktadır. Hatta arttırmayı bile planlamaktadırlar! Özellikle de çeşitli ülkelerde kömürlü termik santraller açma peşinde olan Engie.

Bunlar arasından, Türkiye'deki Ada Yumurtalık projesine (1320 MW), söz konusu projenin kendi yaşamlarına, yerel çevreye ve iklim değişikliğine olası etkileri dolayısıyla harekete geçen Türkiye sivil toplumu, şiddetle karşı çıkmaktadır.

I/ HAVAMIZI KİRLİTEN VE İKLİMİMİZE ZARAR VEREN DEVLET KURUMLARI

Kömürün en kirli enerji türlerinden biri ve bir fosil yakıt olarak CO2 emisyonları, dolayısıyla da iklim değişikliği konusunda en büyük sorumluluğa sahip olduğu bilim adamlarınca açıkça belirtilmektedir. Kömürün aynı zamanda insan sağlığı, çevre, yaşam, çalışma şartları vb. üstüne de korkunç etkileri bulunmaktadır.

EDF ve Engie: Dünyada mevcut 46 kömür santrali üzerine dahası mı geliyor?

EDF ve Engie'nin dünya üstünde sahip olduğu toplam 46 kömür santrali her yıl 151 milyon ton CO2 salınımı ile nerdeyse Fransız enerji sektörü emisyon hacminin yarısını teşkil etmektedir.

- **EDF'in 16 kömür santrali mevcut**, çoğunluğu Avrupa'da (11) ve Çin'de (5). Her yıl 69 milyon ton CO2 salımları var ki bu da Avusturya ya da Kolombiya gibi bazı ülkelerdeki tüm enerji sektörününkinden daha fazla. Bildiğimiz kadarıyla, EDF'in yakın bir gelecekte yeni kömür santralleri inşa etme planları yok. Ama yine de gelecekte küresel anlamda yeni kömür santralleri yapılmasını durdurma konusunda, Fransız enerji

¹ Fransızca rapor: « Emissions d'Etat », Friends of the Earth - Fransa, Oxfam-Fransa, Mayıs 2015.
<http://www.amisdelaterre.org/Emissions-d-Etat-stop-a-l.html>

devi henüz bir gönüllülük göstermiyor. Hali hazırda, EDF'in Ocak 2016 itibarıyla geçerli olacak bir orta dönem (2015 – 2018) plan hazırlığı bulunmakta. EDF'in yeni kömür santrali projelerinden el çekmeyi taahhüt etmesi için çok geç değil. Eğer EDF'in planı böyle bir taahhüdü içermezse, bu sivil toplumu harekete geçiren bir sinyal olacaktır.

- **Engie'nin 30 kömür santrali mevcut** ve tüm kıtalarda. Toplamda, yıllık 81 milyon ton CO2 salınımları var ki bu da neredeyse Filipinlerdeki tüm enerji sektörünün emisyon hacmine eşit.

II / TÜRKİYE'DEKİ ADA YUMURTALIK KÖMÜR SANTRALI, YENİ BİR İKLİM BOMBASI

Türkiye'nin güneyinde yer alan İskenderun körfezinde bulunan Ada Yumurtalık kömür santrali projesi 1320 MW kapasiteye sahip olacak. Proje, Engie'nin Türkiye'deki yan kuruluşu olan Suez Guney Enerji Üretim A.Ş.'ye aittir. Bu şirketin, toplam değeri 583 milyon Avro'yu bulan %90 hissesinin sahibi Engie'dir. Yerel ortağı ise bir Türk şirketi olan Mimag Sanko'dur.

Türkiye'de "kömürün dirilmesi": 2023'e kadar 75 yeni kömür santrali mi?

Engie, Türk hükümetinin kömür planlarını kullanarak ülkedeki termik santrallerin artisına katkıda bulunmak istemektedir. Halen Türkiye'deki kömür santrallerinin sayısı 21'dir. 2023'e kadar **en az 75 tane daha yeni kömür santrali açılabilir!** Eğer bunu yaparlarsa, Türkiye'nin CO₂ emisyonu yıllık 200 milyon tona ulaşabilir. Bu 1990'da 21.5 milyon ton ve 2012 yılında 68,7 ton olmuştur.

Kömürdeki bu yeniden canlanış Paris Konferansı için Türkiye'nin iklim taahhüdünde de açıkça görülmektedir³. Hükümet, Türkiye'nin 2012 ve 2030 arasındaki sera gazı emisyonlarının iki misline çıkışına izin verilmesini istemektedir. Bu, küresel ısınmanın 2°C sınırı altında tutulması için bilim adamlarının atmamızı söylediği adımlarla tutarlı değildir. Kömür rezervlerinin %80'ini toprakta bırakırken, diğer yandan da yenilenebilir enerjinin yaygınlaşmasına hız kazandırmalıyız. **Bu gelişmeler, her ne kadar bu yılki G20 toplantısına başkanlık edecek olsa da**

2 "Kömürün finansmanı: Türkiye'nin yüksek karbon aritmetiği" Raporu, Nisan 2015:
<http://www.onderalgedik.com/wp-content/uploads/2015/07/Financing-Coal-final.pdf>

3 Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'e sunduğu ulusal iklim taahhüdü, 30 Eylül 2015:
http://www4.unfccc.int/submissions/INDC/Published%20Documents/Turkey/1/The_INDC_of_TURKEY_v.15.19.30.pdf

Türkiye'nin iklim konusundaki isteksizliğini açıkça ortaya koymaktadır. En zengin 20 ekonominin liderleri, birkaç hafta sonra Türkiye'de buluşacaklar ve iklim değişikliği de gündemlerinde yer almakta.

Türkiye'deki Fransız kömür yatırımları, ülkenin yüksek karbon geliştirme sürecine kilitlenmesinde rol sahibi olacaktır. Dahası, Engie'nin Ada Yumurtalık santrali için kullanacağı teknoloji (çok kritik tozlaştırılmış kömür), CO2 emisyonlarının kısmi azaltımından dolayı pazarda mevcut en iyi teknoloji de değildir. Kazanda kullanılacak kömürün çoğu yurt dışından ithal edileceğinden **bu projenin Türkiye'nin enerji bağımsızlığına da bir faydası olmayacaktır.**

Oysa, rüzgar ve güneşe dayalı yenilenebilir enerjinin geliştirilmesi konusunda bölgenin güçlü bir potansiyali mevcuttur. Ama söz konusu yenilenebilirlerin bugüne kadar yerel yetkililerce yapılmış ciddi bir değerlendirmesi yoktur.

Ada Yumurtalık projesinden etkilenecek bir milyon insan

Özellikle İskenderun Körfezi ve sakinleri, Türkiye'deki kömür gelişmelerinin tehdidi altındadır. Bölgede, mevcut 3 kömür santraline ilâveten, Engie'ninkiyle beraber 29 yeni proje daha planlanmaktadır. Bu gelişme, Türkiye'nin en çeşitli kara ve deniz ekosistemlerine sahip ve özellikle de çok verimli topraklara sahip yerlerinden biri olan tüm bölgeyi tehdit etmektedir. Bölgedeki kömürle ilgili bu gelişmelerden aynı bölgedeki 500,000 kişinin doğrudan etkileneceği tahmin edilmektedir. Bölgenin geçim kaynakları olan balıkçılık ile sebze, meyve, zeytin ... üreticiliği de kömürden tamamen etkilenecektir.

Sağlığa etkileri

Türkiye'de kömürle çalışan enerji santralleri emisyonlarının kirliliğe katkısı oldukça büyüktür. HEAL'in hazırladığı yeni bir raporda, Türkiye'deki mevcut kömürün insan sağlığına olan kötü etkileri değerlendirilmiştir: Yıllık olarak 2,876 erken doğum ölümü, 3,823 yetişkinde yeni kronik bronşit vakası, 4,311 hastane başvurusu ve 637,643 kayıp iş günü. **Kömür yanmasının sebep olduğu bu sağlık problemlerinin Türkiye'ye maliyeti yıllık 2,9 ila 3,6 milyar Avro arasındadır. Bu dolaylı maliyetlerin ödemesini enerji şirketleri değil, kamu bütçeleri de dahil olmak üzere tüm toplum yapmaktadır.** Eğer ülkede Ada Yumurtalık gibi yeni kömür santralleri inşa edilirse bu maliyetlerin dramatik bir biçimde artması söz konusu olacaktır.

© Kerem Yucel/ CAN Europe 2015

Çevre Paketi, Mayıs 2014:

http://env-health.org/IMG/pdf/19052015_hr_coal_report_turkey_final.pdf

III/ ENGIE'NİN SAHTE YEŞİL İMAJI

Engie'nin iklim hakkındaki çifte söylemi

ediyor" Raporu, HEAL – Sağlık ve

GDF-Suez, şimdiki adıyla Engie, Nisan 2015'te adını değiştirdiğinden beri, tamamen yeni bir iletişim uygulamasına başladı. Nisan 2015'te yapılan ortaklar toplantısında, ENGIE yeni, üç boyutlu bir strateji ortaya koydu: dijital enerji, enerji yönetiminin merkez dışına çıkarılması ve enerji karışımının karbondan arındırılması. Oysa Türkiye'de, Ada Yumurtalık gibi çok büyük bir enerji santralının açılması yerel topluma kendi enerjilerine sahip olma hakkı vermezken yenilenebilir enerji bunu yapabilir. Dahası, yanan kömür Engie'nin enerji karışımının karbondan arındırılmasıyla ters düşmektedir. Türkiye'de, Engie'nin ayrıca yeni bir nükleer santral (Sinop)5 kurma planı bulunmaktadır ki bu da ülkeyi uzun bir süre riskli, masraflı ve sürdürülemeyen enerji türüne kilitleyecek bir başka yıkıcı projedir.

Engie'nin çevreyle ilgili niyetleri sadece dış görünümüdür. Hemen kapıda bekleyen COP21 nedeniyle, Paris İklim Konferansı'nın resmi sponsorlarından biri olmak da dahil olmak üzere Engie kendine yeşil bir imaj oluşturmaya çalışıyor. Aynı zamanda, 2 hafta devam edecek olan COP boyunca, iklim değişimine bulunacak çözüm ona «çözümler» için vitrin oluşturacak «Çözümler COP21» forumunun da ana sponsorlarından biridir. Hiç şüphe yok ki Engie, fosil yakıtlar ve sürdürülemez, yenilenebilir enerjilere olan büyük yatırımlarını saklarken, yenilenebilir enerji ve enerji etkinliği konularına yaptığı yatırımları vitrine koymak amacıyla bu fırsatları kullanacaktır. **Bugün, Engie'nin toplam üretim kapasitesinin⁶ %95'ini kömür, gaz, nükleer ve büyük hidro santraller oluştururken sadece %5'lik kısmı yenilenebilir enerjidir⁷! Eğer Engie, bunu daha fazla yenilenebilir enerji lehine süratle değiştirme taahhüdü vermezse, COP21 sponsörlüğü rolünün tamamıyla Fransız devletince izin verilen ve desteklenen bir yeşil aklama alıştırması olduğunu söylemeye bile gerek yoktur.**

Engie'nin Fransa ve Türkiye'deki kömürü karşısında harekete geçen sivil toplum

Türkiye'de, İskenderun Körfezinde yaşayanların çoğunluğu kömür gelişim planlarına ve özellikle de Engie'nin kömür santrallerine karşılar. 1990'ların ortasından beri, köklü kuruluşlar sağlıklı bir çevrede yaşam hakkı için etkin bir mücadele vermekteler. Kömür santrallerinin lisans almalarını engelleyecek davalar açıyorlar. Açılan 13 davadan 3'ünü hahazırda kazanmış durumdalar. 2 santral projesi iptal olurken 1 tanesi dava sonucuna rağmen, vatandaş haklarını hiçe sayarak çalışmaya başladı. Türk yasaları yerel halkın yanında değil ve yasalardaki mevcut açıklar fosil yakıt şirketlerinin işini kolaylaştırmaktadır.

Yerel halktan Gülnaz Kılıç, Türkiye'de kömür endüstrisinin sonuçları ve kendi mücadelesi hakkında konuşuyor: “Köyümüzde, endüstriyel üretim⁸ ve kömür santralleri yüzünden solunum hastalıklarından muzderip bir aile ferdinin bulunmadığı tek bir ev yok. Solunum hastalıklarının sebebi sadece yanan kömürün neden olduğu kirlilik değil, aynı zamanda da yaşadığımız yerin hemen yanındaki açık kömür depolama alanları ve kül barajları. 9 yaşındaki torunumun astımı var, aynı komşularımın çoğunun çocukları gibi. Sağlıklı, sürdürülebilir bir ortamda yaşamak ve büyümek onların hakkı. Ben bu mücadelemizde 1999'dan beri aktifim ve şimdi İskenderun, Sariseki'deki topluluğumuz, kömür sanayinin çıkarları nedeniyle yerinden edilme sorunuyla karşı karşıya.”

5 http://www.todayszaman.com/business_report-sinop-nuke-plant-to

6 %100 Engie'nin sahip olduğu yan kuruluş lar için (bu da Engie'nin tüm mal varlığı demek)

7 http://www.connaissancedesenergies.org/sites/default/files/pdf-actualites/pod_gdfsuez_document-reference-2014_fr_rev01_bd.pdf

8 Ağırıklı olarak demir ve çelik üretimi

III/ ENGIE VE FRANSIZ HÜKÜMETİ ŞİMDİ NE YAPMALI?

Friends of the Earth Fransa, Réseau Action Climat Fransa ve Iskenderun Çevre Koruma Derneği'ne göre, Engie'nin yapması gerekenler:

- Ada Yumurtalık kömür projesini hemen durdurmalı.
- COP21 öncesinde, nükleer ya da büyük ölçekli barajlar gibi sahte çözümler geliştirmeden derhal bir kömür azaltma planı açıklamalı ve çalışanların mesleki eğitim ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalı.

Engie'nin büyük ortaklarından biri olan Fransız hükümeti sorumluluklarına sahip çıkmalı ve:

- Şirketin karar alım süreçleri dahilinde Ada Yumurtalık projesine karşı çıkmalı. Türk, Fransız ve Uluslararası kuruluşlar çok yakın bir geçmişte François Hollande'a bu konuda bir mektup göndermişlerdi.
- Engie'nin kömür kullanımını hızlıca indirgemesini teşvik eden açık bir halk açıklaması yapmalı ve gerek diğer ortaklar karşısında gerekse de şirket içindeki karar alma süreçleri içinde sesini yükseltmeli.

İRTİBAT

- **Fransa'da (Paris):**
 - Malika Peyraut, Friends of the Earth Fransa, Kampanyacı - Energy and International Financial Institutions, +33 (0)9 72 43 92 55, malika.peyraut@amisdelaterre.org
 - Celia Gautier, Climate Action Network Fransa, AB politikası danışmanı, +33 (0)6 72 34 00 27, celia@rac-f.org
- **Türkiye'de :**
 - **Barış Sönmez , Iskenderun Çevre Koruma Derneği, 0505 557 11 71, e-mail: eczbarissonmez@hotmail.com**
 - Elif Gunduzyeli, Climate Action Network Europe, Türkiye için İklim ve Enerji Politikaları Koordinatörü, (0090) 536 854 61 28, elif@caneurope.org